

Es recupera l'església de Santa Maria del Conjunt Monumental d'Olèrdola

written by Redacció Unilateral | 31 de juliol de 2016

En el marc de la intervenció arqueològica d'estiu del Pla dels Albats, el barri medieval extramurs del Conjunt Monumental d'Olèrdola, ha sortit a la llum l'església de Santa Maria, un edifici singular i complex de 120 m² situat fora muralles. La troballa permet recuperar la preeminència visual que va tenir l'església segles enrere. Durant les excavacions, dutes a terme en el marc del casal d'estiu per a joves que s'ha celebrat del 29 de juny al 10 de juliol, també s'ha identificat una nova àrea de premsat i emmagatzematge de vi tallada a la roca, datada entre els segles X i XI, un dels pocs exemples que es troba en context urbà i que es pot datar de forma precisa.

Els treballs del casal s'han focalitzat en dues àrees concretes, l'església de Santa Maria, ubicada sobre un puig i envoltada per la necròpolis de tombes antropomorfes del Pla dels Albats, i un gran espai per a l'elaboració del vi, proper a la muralla romana de la ciutat.

En la zona arqueològica de l'església, força ben conservada i documentada per primera vegada al primer terç del segle X, sota l'advocació de Santa Maria, s'ha posat al descobert l'edifici de 17 metres de llargada per 7 metres d'amplada, que estava cobert per un enderroc de quasi 1,5 metres. L'església, construïda directament sobre la roca, és de planta i absis rectangulars i presenta una particularitat de gran interès per a l'arquitectura d'aquesta època: està dividida en dues naus, i no tres o una única com és habitual. La recuperació del edifici permetrà fer tots els estudis relatius a les tècniques constructives, a la coberta, als sistemes de divisió del espai

i la seva funció litúrgica. Es tindrà en compte que l'església va estar en ús al menys durant més de 700 anys i abandonada des del segle XVI fins a dia d'avui, i que va ser objecte de diversos espolis i excavacions no controlades. Un cop finalitzada l'excavació, el grup d'arqueòleg iniciarà la seva consolidació i s'adequarà a la visita pública.

En el marc de les excavacions també s'ha localitzat una àrea d'elaboració de vi, un nou espai productiu que ha aflorat gràcies als treballs arqueològics. El conjunt ha sortit a la llum, junt amb altres estructures, després de la desbrossada autoritzada de la zona propera a l'exterior de la muralla, assumida per l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona en conveni amb "la Caixa". L'espai està format per diverses estructures connectades entre sí per canals, que aprofiten el desnivell geològic: un plat de premsa rectangular, una coveta de decantació amb un cocó i dos dipòsits circulars per la fermentació. Al seu entorn s'han trobat altres dipòsits i sitges igualment tallats a la roca.

La documentació medieval d'Olèrdola és generosa quan a referències al conreu de la vinya i a la presència de bótes en les cases dels habitants de la ciutat. En total, han estat documentades fins a cinc premses i un celler en ús entre els segles X i XI, amb diferent capacitat productiva. L'estudi del funcionament de la instal·lació inclourà l'anàlisi de residus orgànics per verificar el tipus de producció.

Paral·lelament a les excavacions arqueològiques se segueix treballant en la documentació topogràfica de tots els indicis relacionats amb l'urbanisme de la ciutat medieval. Aquest treball permet aproximar-se a l'urbanisme de la ciutat medieval, tant dins de muralles com del suburbi de Santa Maria o Pla dels Albats. Olèrdola és l'indret perfecte per avançar en el coneixement de l'urbanisme medieval, atès que, sense interferències d'ocupacions posteriors, va ser abandonada a principis del segle XII després d'un atac almoràvit, que la va despoblar, i que va deixar només en ús l'església de Sant

Miquel.

Més enllà dels resultats científics, la campanya arqueològica al Pla dels Albats té un alt component didàctic que respon a les línies estratègiques de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, gestora del conjunt històric d'Olèrdola, en matèria d'ús social i transferència del coneixement. Igual que l'any passat, els treballs arqueològics els han dut a terme dos equips de joves en el marc del casal d'estiu Arqueocasal: joves del municipi d'Olèrdola i de les comarques penedesenques, d'entre 12 i 16 anys, i estudiants universitaris i llicenciats en arqueologia.

La intervenció arqueològica, liderada per la Universitat de Barcelona i el Museu d'Arqueologia de Catalunya, s'emmarca dins el projecte de recerca 2014-2017 ECLOC Ecclesiae, coemeteria et loci (saec. VIII-XI) Sancti Cirici de Colera, Sidilianum, Olerdola, impulsat per la UB i inscrit dins de l'ERAAUB/Equip de Recerca Arqueològica i Arqueomètrica de la Universitat de Barcelona i vinculat directament amb el projecte d'àmbit europeu CARE-Hispania, Corpus Architecturae Religiosae Europaeae – Hispania (saec. IV-X). En la campanya d'enguany s'ha comptat amb el suport de l'Ajuntament d'Olèrdola i la Diputació de Barcelona, com a gestora del parc natural, que envolta el recinte monumental.

El Pla dels Albats, un barri fora muralla

Vista aèria de Santa Maria d'Olèrdola; la necròpolis de tombes antropomorfes (Autor: A. Mestres)

La zona coneguda actualment com a Pla dels Albats es troba situada sobre un puig o plataforma rocosa que s'obre cap a l'est, a uns 300 metres al nord-est del recinte fortificat d'Olèrdola. L'elevació domina visualment l'estreta entrada al fondo de la Seguera (concentració d'hortes i camps; hàbitat rupestre repartit en 850 metres lineals de cinglera) i l'important pas de la plana penedesenca fins a la costa seguint la riera de Vilafranca. Si bé es coneix popularment amb aquest nom, sols la zona de la necròpoli, les restes arqueològiques del barri fora muralla es troben ja des del peu d'aquesta. El barri està conformat per un nucli amb l'església de Santa Maria i la necròpolis i amb habitatges i espais de treball, producció i emmagatzematge que defineixen la trama urbana fora muralla de la ciutat.